854/10

Den 17. januar 2010 blev i sag nr. 77.480:

xxxxxx xx xxxxxxx
xxxxxxxxxxxxx xxx
xxxx xxxxxxxx

mod

Nordea Pension
Klausdalsbrovej 615
2750 Ballerup

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har livsforsikring i Nordea Pension. Han klager over, at selskabet har afvist at udbetale invalidepension ved tab af erhvervsevne.

Selskabet har afvist at udbetale invalidepension med henvisning til, at klagerens generelle erhvervsevne ikke er nedsat i dækningsberettigende grad.

Forsikringen giver ret til udbetaling af invalidepension, hvis forsikredes erhvervsevne nedsættes til 1/3 eller mindre af den fulde erhvervsevne. Der er en tre måneders karenstid på dækningen.

Klageren, der er født i 1956, indgav den 6/1 2007 ansøgning om udbetaling ved tab af erhvervsevne. Af anmeldelsen fremgår, at han den 19/11 2006 fik hjertestop. Af den medfølgende lægeattest fremgår, at klager som følge af hjertestoppet blev hjerneskadet. På tidspunktet for indgivelse af anmeldelsen var klageren fortsat indlagt.

Ved skrivelse af 21/2 2007 meddelte selskabet klageren, at klageren var berettiget til præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension fra karensperiodens udløb den 19/2 2007 og foreløbigt frem til 1/8 2007.

Selskabet indhentede løbende diverse lægelige oplysninger og forlængede løbende dækningsperioden frem til 1/11 2008.

Selskabet rekvirerede bl.a. Lægeattest ved nedsat erhvervsevne 2. I attesten udfyldt af klagerens egen læge den 16/6 2008 er bl.a. noteret:

"

5 a) Hvilke funktioner af sit hidtidige arbejde eller daglige funktioner mener patienten, han/hun ikke kan udføre?	Nærmere beskrivelse: Kan ikke klare mere end højst 3-4 timer dagligt. Mange problemer med hukommelse, koncentration og udførelse af skriftlige opgaver.
… c) Hvor mange timer daglig vurderer du, patienten kan arbejde?	Antal timer: 3-4 timer.

"

Selskabet har endvidere modtaget Status for opfølgning ved hjernecentret dateret den 29/5 2008. Heraf fremgår:

"Det drejer sig om en 51-årig selvstændig erhvervsdrivende, [klager], som d. 19.11.2006 blev ramt af hjertestop. Efterfølgende blev der foretaget ballonudvidelse af hjertekar på … Sygehus og grundet mistanke om kognitive symptomer, henvistes [klager] til behandling på Regionshospitalet … Neurocenter under diagnosen cerebral anoksi (manglende blodtilførsel til hjernen).

…

Samlet vurdering / konklusion

På baggrund af optræningsforløbet, undersøgelsesresultaterne samt erfaringerne fra opfølgningsperioden vurderes [klager] at have pådraget sig en række betydelige mén som følge af hjertestoppet og formentlig cerebral anoksi.

Problemstillingerne i relation til følgevirkningerne drejer sig i overordnede træk om nedsat evne til koncentrationsfastholdelse og nedsat psykomotorisk tempo, der påvirker præstationerne inden for øvrige domæner, der har at gøre med tænkningen. Desuden foregår tænkning, overbliksdannelse og problemløsning mere trægt i tempoet, og arbejdsstilen er noget ustruktureret og usamlet.

Begrænsningerne ses primært inden for det kognitive område, og skønt følgevirkningerne må betegnes som lette, og der er set gode ressourcer i Hjerneskadecentrets beskyttede og relative strukturerede miljø, har opfølgningen vist, at evnen til at navigere i en kompleks verden er forbundet med væsentlige vanskeligheder. Den følelsesmæssige belastning med høj grad af anspændthed, angst og sorg over tab af hustru vil formentligt have en yderligere negativ indflydelse på [klagers] generelle funktionsniveau, og [klager] fremstår fortsat rimelig stresssårbar med forholdsvis høje niveauer for uro, skyldfølelse og selvbebrejdelse. Det må forventes, at en yderligere psykisk stabilisering vil have en gavnlig indvirkning på den kognitive formåen.

Arbejdsprøvningen, som er forløbet over ca. 3 måneder, har vist, at [klager] har magtet at genetablere sin virksomhed, og det skønnes, at der også frem over er basis for en rentabel forretning, under forudsætning af en fortsat hensyntagen til hjerneskadefølgerne. Opmærk-

somhed på indarbejdelse af rutiner med henblik på at minimere glemsomhed og fejl samt inddragelse af kompensationsmetoder i form af 'to do' lister, efterkontrol, forberedelse til kundekontakt, indlæggelse af pauser mv. bevirker, at [klager] dagligt får udført de planlagte opgaver. Der er dog et betydeligt tidsforbrug i forbindelse med opgaveløsning, men [klager] profiterer af, at arbejdsfunktionerne foregår i hjemmet, og han selv kan tilrettelægge arbejdsdagen og dermed ikke er begrænset til at arbejde i et afgrænset tidsrum.

Samlet er det på denne baggrund Hjerneskadecentrets vurdering, at [klagers] arbejdsevne, her ca. 1½ år efter hjertestoppet, er væsentligt og varigt reduceret. Erfaringerne fra virksomhedspraktikken har vist, at [klager] kan varetage arbejdsopgaverne i sit en mands firma på særlige vilkår. På flere områder ses således behov for hensyntagen til [klagers] begrænsninger, primært som følge af nedsat kognitiv kapacitet. Hertil kommer en mental udtrætning og søvnproblemer, som betyder, at [klager] samlet kan klare en arbejdsdag på 4 timer. Belastningsreaktionerne som følge af egen traumatisk oplevelse, hustruens svære og lange sygdomsforløb og død skønnes at påvirke funktionsniveauet, og en psykisk stabilisering må under alle omstændigheder forventes at have en gavnlig indvirkning på kognitiv formåen, især hvad angår den svingende opmærksomhed.
Det skønnes imidlertid ikke realistisk, at [klager] via yderligere revalidering vil kunne generhverve en tilknytning til arbejdsmarkedet på normale vilkår. Varetagelsen af andre jobfunktioner inden for andre arbejdsområder skønnes ej heller at kunne forbedre funktionsniveauet eller arbejdsevnen, da der er tale om varig nedsættelse af en række overordnede kognitive funktioner - funktioner der er grundlæggende for udførelse af alle praktiske/arbejdsmæssige handlinger.

Ved udførelsen af arbejdsfunktionerne inden for ovennævnte arbejdsområde, vurderes arbejdsevnen at være reduceret med 2/3. [klager] kan præstere en arbejdstid på 20 timer ugentligt under hensyntagen til begrænsningerne.
Der skønnes således at være et bæredygtigt grundlag for etablering af fleksjob i egen virksomhed, såfremt … Kommune kan godkende ovenstående.

Såfremt [klager] bevilliges fleksjob som selvstændig erhvervsdrivende, anbefales at [klager] får hjælp til regnskaber, talbehandling m.v. i form af personlig assistance i et givet antal timer om ugen.

Hjerneskadecentrets opfølgning på [klagers] situation vil fortsætte i de kommende måneder, indtil der træffes nærmere aftale om formel afslutning."

Det fremgår endvidere af kommunens akter, at klageren blev arbejdsprøvet i sit eget firma og efterfølgende er blevet bevilget fleksjob i eget firma.

Ved afgørelse af 29/9 2008 meddelte selskabet herefter klageren, at han ikke længere havde ret til fortsat udbetaling af invalidepension, da selskabet vurderede, at hans erhvervsevne ikke fandtes nedsat med 2/3 af den fulde erhvervsevne. Udbetalingen for oktober måned var herefter den sidste udbetaling, oplyste selskabet.

Klageren var ikke enig i selskabets afgørelse og fremsendte yderligere udtalelse fra Hjerneskadecentret. I udtalelsen af 24/10 2008 hedder det:

"I vurderingen af arbejdsevne er der lagt vægt på en samlet beskrivelse og vurderingen af [klagers] faglige og personlige ressourcer, udviklingsmuligheder og barriere sammenholdt med en vurdering af, hvilke konkrete jobfunktioner [klager] kan varetage.
I [klagers] konkrete erhverv er det vurderet, at han kan virke 3-4 timer dagligt under særlige vilkår, dvs.:

- at have særlig opmærksomhed på indarbejdelse af rutiner med henblik på at minimere glemsomhed og fejl samt inddragelse af kompensationsmetoder i form af 'to do' lister,
- at foretage efterkontrol af samtlige handlinger, herunder at forberede kundekontakten minutiøst,
- at indlægge hyppige pauser for at kunne fastholde opmærksomhed og koncentration,
- at indlægge daglig hvile og middagssøvn på 1-1½ time for at kunne fungere resten af dagen

hvilket tilsammen bevirker, at [klager] dagligt kan udføre de planlagte opgaver. Der er dog et betydeligt tidsforbrug i forbindelse med opgaveløsning, men [klager] profiterer af, at arbejdsfunktionerne foregår i hjemmet, og han selv kan tilrettelægge arbejdsdagen og dermed ikke er begrænset til at arbejde i et afgrænset tidsrum. Hertil kommer bevilling af personlig assistance ugentligt til hjælp til regnskab og talbehandling.
Forudsætningen for, at [klager] kan varetage opgaverne i sit en mands firma er netop kombinationen af, at udførelsen foregår i hjemmet, hvorved han selv kan tilrettelægge dagen og dermed fordele opgaverne over hele dagen, samtidig med han systematisk inddrager kompensationsmetoderne.
Rent lovgivningsmæssigt ligger det implicit i vurderingen, at såfremt arbejdsevnen kunne forbedres i et andet erhverv, ville [klager] skulle varetage et sådant. Imidlertid må det fremhæves, jf. Status s. 4: 'Varetagelsen af andre jobfunktioner inden for andre arbejdsområder skønnes ej heller at kunne forbedre funktionsniveauet eller arbejdsevnen, da der er tale om **varig nedsættelse** af en række overordnede kognitive funktioner - funktioner der er **grundlæggende for udførelse af alle praktiske/arbejdsmæssige handlinger.** (min markering)
Arbejdsevne, dvs. evnen til at arbejde i et **hvert erhverv** (og dermed evnen til at arbejde i det konkrete erhverv) må således være nedsat med 2/3. Såfremt [klager] skulle varetage andre jobfunktioner i et andet erhverv, skønnes arbejdstiden at være yderligere reduceret, grundet manglende mulighed for optimal kompensation for de kognitive vanskeligheder.

2) Det fremføres, at der ifølge Hjerneskadecentrets oplysninger er tale om lette vanskeligheder.
Af status (s. 3) fremgår det: 'Begrænsningerne ses primært inden for det kognitive område, og skønt følgevirkningerne må betegnes som lette, og der er set gode ressourcer i Hjerneskadecentrets **beskyttede** og relative strukturerede miljø, **har opfølgningen vist, at evnen til at navigere i en kompleks verden er forbundet med væsentlige vanskeligheder.'** (min markering).

3) Det fremføres, at [klager] har været i stand til at genetablere sin virksomhed som en rentabel forretning.
Af status (s. 3) fremgår det: ' Arbejdsprøvningen, som er forløbet over ca. 3 måneder, har vist, at [klager] har magtet at genetablere sin virksomhed, og det skønnes, at der også frem over er **basis** for en rentabel forretning, **under forudsætning af en fortsat hensyntagen til hjerneskadefølgerne.'** (min markering).

> At [klager] har genetableret sin virksomhed betyder, at der er kontakt til tidligere kunder og der er indkommet et vist antal ordre. På nuværende tidspunkt kan der ikke udsiges noget om, hvorvidt virksomheden er rentabel.
>
> Håber ovenstående kommentarer giver anledning til en revurdering af afslag på udbetaling af invalidepension."

Da klagerens indsigelser ikke har givet selskabet anledning til at ændre sin afgørelse, har klageren ved sin advokat den 14/12 2009 indbragt sagen for Ankenævnet for Forsikring. Med henvisning til de lægelige oplysninger har advokaten over for nævnet gjort gældende, at klageren opfylder betingelserne for udbetaling af ydelser.

Herudover er fremlagt erklæring fra klagerens egen læge dateret den 19/1 2009, hvoraf fremgår:

> "I forbindelse med anke over afgørelse truffet af Nordea Liv og Pension, kan det oplyses, at jeg som læge for ovenstående fremsendte en attest pr. 16.06.2008, hvoraf det fremgik under punkt 5, at patienten kunne klare højst 3-4 timers dagligt arbejde samt at han havde mange hukommelsesmæssige problemer samt svære koncentrationsproblemer.
>
> Det kan oplyses, at attesten blev udfærdiget på et tidspunkt, hvor pt. havde haft kontakt til Socialforvaltningen, hvor man på daværende tidspunkt ville forsøge med flex-job løsning på ca. 20 timer ugentligt, men samtidig hermed externt hjælp til forskellige skriftlige opgaver som jobbet også indebar.
>
> Samtidig hermed var det vurderet, at pt. skulle arbejde i hjemmet, og han havde mulighed til med jævne mellemrum at gå og lægge sig for at hvile p.g.a. udtalt træthed.
>
> Det viste sig imidlertid hurtigt, at flex-job løsningen ikke var acceptabelt, da hans reelle arbejdstid pr. dag højst androg ca. 1-2 timer og endvidere med dårlig effektivitet. Har som anført gået på Hjerneskadecentret mhp. optræning, men hans tilstand er stadigvæk præget af udtalte kognitive problemer med koncentrationsbesvær, dårlig hukommelse samt hurtig trætbarhed, spec. hvis der er flere problemer på én gang.
>
> Lidelsen er kronisk, og jeg har selv i fremtiden svært ved at tro på, at tilstanden vil ændres meget."

Desuden er fremlagt yderligere en udtalelse fra Hjernecenteret dateret den 9/9 2009. Heri er bl.a. anført:

> "Konkluderende vurderes skadesfølgerne efter den cerebrale anoksi at have en betydelig indflydelse på [klagers] funktionsniveau. Forløbet har tillige vist, at det har været overordentligt svært for [klager] at fastholde en arbejdsdag på mere end et par timer dagligt.
> På baggrund af det tidligere beskrevne forløb samt de seneste observationer af [klagers] funktionsniveau, må det fastholdes at arbejdsevnen er nedsat med 2/3 af den fulde erhvervsevne."

Supplerende har advokaten til nævnet anført, at klageren den 22/11 2009 blev indlagt, da han havde symptomer på et hjerteanfald. Klageren var indlagt et par dage til nærmere undersøgelse og er nu henvist til radiologisk undersøgelse. Dette dokumenterer alvoren i klagerens lidelse, anfører advokaten.

Selskabet har i svarskrivelse af 21/1 2010 til nævnet anført:

"Til klagen skal vi anføre, at vi fastholder vores afgørelse.

Ved vurderingen af [klagerens] erhvervsevne går vi i første omgang ind og vurderer erhvervsevnen i forhold til hans hidtidige erhverv som importør.

Når helbredssituationen er stationær, og senest 18 måneder efter udbetalingen er begyndt, går vi ind og vurderer forsikredes erhvervsevne ikke alene i forhold til hidtidige erhverv, men forsikredes generelle erhvervsevne i forhold til alle erhverv.

Vi vurderer, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i hans hidtidige erhverv, men vi vurderer ikke, at forsikredes generelle erhvervsevne er nedsat med 2/3 eller mere. Det betyder, at forsikrede opfylder betingelserne for udbetaling i en midlertidig periode, men ikke i en varig periode.

Som begrundelse for vurderingen af, at [klagers] generelle erhvervsevne ikke er nedsat med 2/3 eller mere af den fulde erhvervsevne, lægger vi blandt andet vægt på status fra Hjerneskadecentret fra den 29. maj 2008 (bilag …). Af erklæringen fremgår det, at forsikrede efter genoptræningen viser forholdsvist velbevarede kognitive funktioner, let reduceret koncentrationsspændvidde, reduceret psykomotorisk tempo, diskret ordmobiliseringsbesvær og let besvær med at hente eksakte informationer. Ved den overordnede funktion af tænkningen fandtes god problemløsnings- og abstraktionsevne, der dog påvirkedes af evnen til fastholdelse af koncentrationen over tid. Af den samlede vurdering og konklusionen fremgår det, at forsikrede kan varetage arbejdsopgaverne i sit firma, og at han kan klare en arbejdsdag på 4 timer, hvor der bliver taget de fornødne skånehensyn.

Af oplysningerne fra Hjerneskadecentret fra den 9. september 2009 (bilag … fra forsikredes advokat), fremgår det, at forsikrede arbejder i fleksjob i egen virksomhed og har de gener, der også tidligere er beskrevet i erklæringer fra Hjerneskadecentret. Den nye erklæring ændrer således ikke vores vurdering af forsikredes erhvervsevne.

Kommunen har godkendt [klager] til fleksjob i egen virksomhed. Forsikrede har inden godkendelsen til fleksjob været i afprøvet 3 måneder i sin selvstændige virksomhed. Det fremgår af ressource- profilen (bilag …) side 4, at forsikrede har 'magtet at genetablere sin virksomhed, og det skønnes, at der også frem over er basis for en rentabel forretning, under forudsætning af en fortsat hensyntagen til hjerneskade-følgerne.'

[klager] har ikke været arbejdsprøvet i andre jobfunktioner end i sin selvstændige virksomhed. Selvom forsikrede er tilkendt personlig assistance med hjælp til regnskaber og talbehandling i sin selvstændige virksomhed, er det vores vurdering, at forsikrede i et lettere og mere skånsomt job, hvor der ikke stilles så store krav til de kognitive funktioner, ville være i stand til at arbejde mere.

At forsikrede er godkendt til fleksjob er i henhold til ankenævns- og retspraksis ikke ensbetydende med et forsikringsretligt generelt erhvervsevnetab, idet berettigelse til fleksjob vurderes på grundlag af arbejdsevnen, ikke den generelle erhvervsevne, og fordi der efter den 1. januar 2003 ikke længere er identitet mellem bedømmelsen i offentligt regi og forsikringsretligt regi. Grunden hertil er, at den offentlige bedømmelse ikke sker alene på grundlag af en lægelig bedømmelse af helbredsforholdene, men på grundlag af en lang række faktorer, hvor lægelige oplysninger kun er en del af mange. Vi gør ligeledes opmærksom på, at løntilskuddet i fleksjobbet er fastsat ud fra arbejdsevnen i den konkrete jobfunktion, og ikke alene ud fra de helbredsmæssige forhold. Størrelsen af tilskuddet kan derfor ikke sidestilles med vores vurdering af den generelle erhvervsevne. Vi henviser i øvrigt til Østre Landsrets dom fra den 7. oktober 2005 i sagen B-793-04-SK, hvoraf det kan udledes, at det offentliges vurdering hverken beviser eller i sig selv skaber en formodning omkring størrelsen af forsikredes erhvervsevne.

Vi gør endvidere opmærksom på, at efter den sociale lovgivning bør der så vidt muligt tages hensyn til personens mulighed for fortsat at kunne drive den selvstændige erhvervsvirksomhed.

Vi fastholder således, at det ikke er dokumenteret eller sandsynliggjort, at forsikredes generelle erhvervsevne er nedsat med 2/3 eller mere og fastholder derfor, at [klager] ikke er berettiget til udbetaling af invalidepension efter den 1. november 2008."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**Definition af invaliditet**

Ret til invalideydelse og/eller præmiefritagelse har den forsikrede, der på grund af sygdom eller ulykkestilfælde mister sin erhvervsevne uden at det skyldes fortsæt, således at erhvervsevnen er nedsat til 1/3 eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Nedsættelse af erhvervsevnen, der berettiger til udbetaling af invalideydelse og/eller præmiefritagelse, foreligger, når den forsikrede ikke længere skønnes at være i stand til - bedømt under hensyn til hans nuværende tilstand, hans uddannelse og tidligere virksomhed - at tjene mere end 1/3 af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse, alder og køn.
…
Præmiefritagelse respektive invaliderentes (sygepensions) ikrafttræden og ophør

Præmiefritagelse respektive udbetaling af invaliderente (sygepension) får virkning fra den 1. i måneden efter den dag, nedsættelsen af erhvervsevnen har varet uafbrudt i 3 måneder.
…
Genvindes erhvervsevnen i en sådan grad, at forudsætningen for ydelserne ikke længere er til stede, genoptages præmiebetalingen, og en påbegyndt udbetaling af invaliderente (sygepension) ophører."

Nævnet udtaler:
Efter sin gennemgang af sagen, herunder de lægelige oplysninger, må nævnets flertal erklære sig enigt med selskabet i, at klagerens generelle erhvervsevne ikke er nedsat med to tredjedele. Flertallet kan derfor ikke kritisere, at selskabet er ophørt med at udbetale invalidepension pr. 1/11 2008.

Et af nævnets medlemmer finder det bevist, at klagerens erhvervsevne fortsat er nedsat med to tredjedele, og mener derfor, at klageren fortsat er berettiget til ydelser.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

Marianne Højgaard Pedersen
formand